

Obr. 15. Brno, Mojžírovo náměstí. Černě vyznačeny sledované výkopy. Archaia Brno z. ú.

Fig. 15. Brno, Mojžírovo Square. Monitored trenches are marked in black. Archaia Brno z. ú.

parc. č. 1096/2). Účel nebyl zcela objasněn, interpretace se však přiklonila k hypotéze, že odstranění souviselo s úpravami terénu při nové výstavbě v 1. polovině 19. století (Polánka et al. 2006).

Kromě popsaného souvrství byly dokumentovány čtyři zahloubené objekty. Pouze jeden z nich je možné jednoznačněji interpretovat. Velice pravděpodobně šlo o sklípek ražený do podloží. Z jeho výplně (či zásypu jeho destrukce) byl odebrán novověký keramický materiál. Od stávající linie zástavby byl již poměrně vzdálen (9 m), mohl být součástí struktury charakteru lochů nebo bychom museli uvažovat o poněkud jiném schématu zastavění prostoru, než jak ho známe z plánů z 18. a 19. století. Při dodržení kontinuity dispozice zástavby a veřejného prostranství se nabízí také varianta, že v prostoru návsi se vyskytovala nějaká stavba nebo „špalíček“ domů podobný tomu, jaký byl v mladším období vystavěn v severní části náměstí (Zůbek 2020).

Literatura

Polánka, P., Sedláčková, L., Zůbek, A. 2006: *Brno – Královo Pole. Mojžírovo náměstí 15a stavba budovy Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka*. Rkp. nálezo- vé zprávy, č. j. MTX201602582. [cit. 2021-10-07]. Uloženo: Archiv nálezo- vých zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-200702103>.

Zůbek, A. 2020: *Nálezová zpráva o provedení záchranného archeologického výzkumu při stavbě „Brno, Mojžírovo náměstí – rekonstrukce kanalizace“*. Rkp. nálezo- vé zprávy, č. akce A62/2020. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Summary

An excavation in Mojžírovo Square in Brno – Královo Pole cadastral area (Brno-City District) has proved that the upper part of the original subsoil was already removed in the past. A formation of apparently modern backfills and four features from the Middle Ages and the Modern Period were documented (Fig. 15).

Antonín Zůbek

Brno (k. ú. Líšeň, okr. Brno-město)

Ul. Houbařská, parc. č. 5134.

Středohradištní období (RS3). Železářský areál, sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2128717N, 16.6946014E

Během října a listopadu proběhl v Brně-Líšni záchranný archeologický výzkum v souvislosti s výstavbou rodinných domů na ulici Houbařská. O nálezů lebky zubra a osídlení z doby bronzové a laténské jsme již informovali v předchozím čísle časopisu (viz oddíly Paleolit, Doba bronzová, Doba železná), nyní bude věnována pozornost slovanskému osídlení, které bylo prozatím zjištěno v jihozápadní části plochy staveniště, při ulici Střelníční. Třikrát byly dokumentovány kruhové zásobní jámy o průměru cca 1 m a hloubce mezi 0,8 až 1,4 m od úrovně skrývky, v jedné z jam byl kamenný zával. Bezesporu nejzajímavějším objektem je

Obr. 16. Brno-Líšeň, ulice Houbařská. Výrobní objekt se dvěma pecemi. Foto J. Zubalík.

Fig. 16. Brno-Líšeň, Houbařská Street. Production feature with two furnaces. Photo by J. Zubalík.

zhloubená jáma nepravidelného půdorysu, která byla porušena recentním výkopem pro vodovod (obr. 16). Rozměry objektu činí 4,3 × min. 2 m, zhloubený je 50 cm do země od povrchu podloží. Na podlaze objektu se nacházely dvě pece oválného tvaru o rozměrech cca 60 × 40 cm (obr. 17). Jedna z delších stěn byla tvořena plochým kamenem, dno pecí bylo mísovité. U obou pecí se nacházela předpeční jáma o hloubce cca 40 cm. Ze zásypu tohoto objektu se podařilo vyzvednout větší množství železné strusky, dle které lze předpokládat, že objekt sloužil jako železářská huť. Ve všech objektech byla keramika datovaná do středohradištního období. V nálezovém souboru je i železný předmět, který před konzervací připomíná zlomek sekery-bradatice.

Literatura

AMČR: Záznam M-202001997 [cit. 2021-10-07]. Archeologická mapa České republiky.

Summary

A rescue excavation took place in the autumn of 2020 in the Brno-Líšeň cadastral area (Brno-City District) in connection with the construction of family houses in Houbařská Street. A settlement and an iron production complex (Fig. 16, 17) from the Middle Hillfort Period were documented.

Jiří Zubalík

Obr. 17. Brno-Líšeň, ulice Houbařská. Jedna z hutnických pecí. Foto J. Zubalík.

Fig. 17. Brno-Líšeň, Houbařská Street. One of the metallurgical furnaces. Photo by J. Zubalík.

Brno (k. ú. Město Brno, okr. Brno-město)

Ul. Brandlova, Moravské náměstí, Žerotínovo náměstí, parc. č. 783/1, 797, 800, 802.

Středověk, novověk. Město. Jiná evidence. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: dočasně Archaia Brno z. ú.

Lokalizace: WGS-84 – 49.1988578N, 16.6060431E; 49.1983589N, 16.6055339E; 49.1984511N, 16.6049381E

Archeologický výzkum byl realizován v souvislosti se stavbou „Brno, Brandlova, Žerotínovo náměstí I, Moravské náměstí I – rekonstrukce kanalizace a vodovodu“ (obr. 18). Jeho provedení zajistila společnost Archaia Brno z. ú. (akce č. A53/2020), terénní část výzkumu se uskutečnila ve dnech 3. 9. až 27. 10. 2020.

Území, na kterém se realizovaly stavební práce, se nachází v nedalekém sousedství historického jádra města a od počátku Brna ve 13. století bylo zapojeno do okolní sídelní struktury.

Tvořila ji předměstí, jež spadala pod jurisdikci města a vůči městu byla zpoplatněna daněmi, a několik dalších osad a sídel, které měly rozličný status.

Předmětný archeologický výzkum se prostřednictvím získaných informací podílí na rekonstrukci historicko-topografického vývoje daného území. Pro historické období výzkum ověřil skutečnosti známé z výpovědi archivních pramenů. Zřejmě se dotkl východního okraje středověké předměstské osady zvané Hartlůvka. Získané poznatky mohou sloužit jako indicie k vyslovení hypotézy o existenci areálu spojeného se stavebními řemesly v prostoru kolem dnešní Brandlovy ulice v období raného novověku. Dokumentovány byly jámy sloužící zřejmě jako hliníky a pravděpodobně pec na pálení vápna.

Všechny situace zanikají v důsledku výstavby bastionového opevnění ve 2. polovině 17. až 1. polovině 18. století. Dokumentovány byly navážky zemních těles vnějšího bastionového pásma, zachyceny byly reliktů vyzdění záporové stěny glacis a kontreskarp příkopu. Po definitivním zrušení fortifikace byl prostor ve 2. polovině 19. století vyčleněn pro novou zástavbu. Výzkum potvrdil její vybavení kanalizací sestávající z cihelných štol a také dal částečně nahlédnout do postupů tehdejší stavební praxe, při níž bylo zřejmě obvyklým jevem hloubení jam na hašení vápna v těsné blízkosti budovaných staveb (Zůbek 2020).

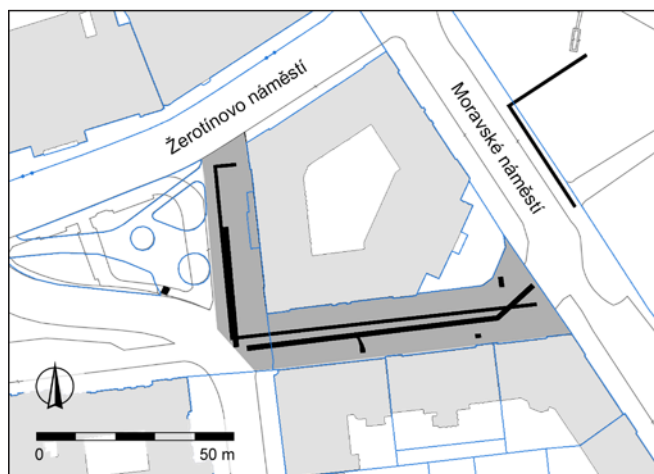
Literatura

Zůbek, A. 2020: *Nálezová zpráva o provedení záchraného archeologického výzkumu při stavbě Brno, Brandlova, Žerotínovo náměstí I, Moravské náměstí I – rekonstrukce kanalizace a vodovodu*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202100067. [cit. 2021-10-07]. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202100067>.

Summary

An excavation in Brandlova Street, Žerotínovo Square and Moravské Square in Brno (Město Brno cadastral area, Brno-City District; Fig. 18) touched the east edge of a medieval suburban settlement called Hartlůvka. Backfills of soil bodies of the outer bastion range were documented, along with brickwork remnants of the braced wall of the glacis and the counterscarp of a moat from the second half of the 17th or the first half of the 18th century. All earlier structures ceased to exist at that time.

Antonín Zůbek

Obr. 18. Brno, ulice Brandlova, Žerotínovo náměstí, Moravské náměstí. Šedě vyznačena plocha staveniště, černě sledované výkopy. Archaia Brno z. ú.

Fig. 18. Brno, Brandlova Street, Žerotínovo Square, Moravské Square. The construction site is marked in grey with the examined trenches in black. Archaia Brno z. ú.